

Sjómansskapur

-Börn, kvinnur og gomul fyrst!

Tingið í tómgongd —
Samfelagið í tómgongd

Tingseturnar hava kortini verið tær longstu í Føroya søgu. Tingið sat út í juli 1989, jólafríður fall ongantið á, og á sjálvum nýárinum noyddist samgongan at nýta so ódemokratiska framferð, at hon stongdi tingdyrnar fyri almenniginum (fjølmiðlum), skuldi hon fáa eina køvandi og vónleysa figgjarlóg samtykt.

Útlitini fyri at tingið verður slitið áðrenn ólavsøku 1990, so vit fáa byrjað nýggja tingsetu við skráðgongu og kirkjugongd — sum siður er — og ikki eina samanhangandi setu, eru smá í lötuni, har tingmenn sita og biða eftir 43 lógum, sum landsstýrið hevur boðað frá, men sum teir ikki semjast um.

Sostatt gongur tingið í tómgongd eins og skjótt alt framleiðsluskapandi virksemi — sum ikki heilt er steðgað — gongur í tómgongd, og tá gongur samfelagið alt í tómgongd.

Tá hjálpir lítið, at einstakir løntakarar eru eftir at rinda síni 60% í skatti, tí skattgjaldingin kemur heilt at svikja.

Tá hjálpir lítið, at ein bláoygdur lögmaður reypar um bótan handilsjavna, tí øll onnur búskaparlig vandamál eru tá vaksin so út um mark, at illa verður bati at finna.

Tann politikkur, Pauli Ellefsen stakk út í kortið í juni mánaða 1989, var ein tilvildarlig blanding av Friedmanskum hugsjónum, sum at avmarkað peningaumfar grøðir figgjarlógarhall og gjaldsjavnahall, og Thatcheristiskari/Schlüteristiskari beinskerjing av almennum tænastuveitingum, og av sannføring um bankanna — og hjá okkum Fiskasølu — ófeilbarheit, soleiðis at hesir skulu bjarga sínum fyrst.

Hetta skuldi aftur bera í sær, at solidariska samfundsmodellíð var broytt so mikið, at hvør bjargaði sær sum best á eini privatiseringsaldu, og tann, sum orkaði sjálvur at rinda, skuldi fáa tenasturnar. Hetta skuldi aftur bera í sær, at figgjarlógin kundi skerjast einar 6-800 mill. kr. Samstundis skuldu kortini tilskotini til eina órentabla og illa fyriskipaða privatvinnu og til bankarnar «fyríbils» økjast við nokrum hundrad milliónum.

Tað er greitt, at fyri at kunna fáa hesar milliónir tøk, mátti so tann parturin av almennum virksemi, sum teir uttan rætt kalla óproduktiva tænastu, tær henda eisini í ógvuliga stóran mun er ókeypiss og neyðug servicetænasta til privata vinnulivið, skerjast so nógv — 20, 30, ja upp í 50% — at tað liggur uttan fyri allar realistiskar møguleikar.

Tá ein soleiðis kann loyva sær at teoritiserar og spæla við einum samfelag, er greitt, at hjólini mugu steðga.

Einaasta virksemi, sum er økt av hesum politikki, er tann partur av advokatvirksemi, sum hevur við likvidatiónir, fútarættarsakir og tvingsilssølur at gera, og av grannskoðaravirksemi, sum snýr seg um at seta upp endaligan status — um peningur er til at rinda fyri ein sluttstatus — fyri virki sum lata aftur.

Ikki so at skilja, at eg ikki viðurkenni, at ein partur av teirri grøðing, búskapi okkara tørvar, er ein skuldarsanering annaðhvørt við tvingsilssølum ella avskrivning av prioritets- og kreditorskuld, men harfyri er ikki neyðugt at draga hóp av annars lívsforum virksemi til falls, tí ein steðgar øllum hjóllum og øllum sunnum peningaumfari.

Tað mest leiðiliga við teirri progandu, samgongan kortini rekur, og teirri «látan sum um» samgonguflokkarnir hvør sær avdúka, er, at hon liggur so langt frá tí politiska arbeiði — ella tvørandi arbeiði — teir veruliga avrika.

1989 skuldi gerast eitt spariár, kortini er meirnýtlan hjá tí almenna nógvur hundrad milliónir — ja, helst tann størsta í søguni — bert hallið á figgjarlógini man toga í 600 milliónir.

Loftingin í fiskivinnuni, sum Tjóðveldisflokkurin skuldi steðga, man helst eisini vera 600-700 milliónir ella einar 200 meira enn nakrantíð fyrr.

Figgjarlógarhallið í 1990 gerst ikki minni og fiskivinnuloftingin valla heldur, tí at so stórir partar av fiskivinnuni eru deyðir strádeyða og tí bert tørvar, at tað almenna rindar sínar skyldur og eitt sindur afturat.

Uttanlandsskuldin skuldi minka, men er sambært Paula Ellefsen vaksin 1-1½ milliard.

Skatturin skuldi við Fólkaflakkinum setast niður, men er ongantið øktur so nógv.

Almenn umsiting skuldi «streymilinjast», men ongantið fyrr hava politikkarar — og serliga lögmaður — sett seg so hart á hana, so tað er verðið uppafur longri ímillum borgarar og «rættvisi» enn nakrantíð fyrr.

Og so framvegis!

Hví skal vera so langt ímillum politiska lýsing av veru-

leikanum — propagandu — og veruleikan? Og hvi skal tað, at samgongan hevur lamt seg sjálva í innanhýsis togan, leggjast fram sum politikkur? Og fjølmiðlar, sum ikki orka at fletta oman av teim vandamálum, sum hetta klandur skal dylja, hjálpa sanniliga til at skýra hetta politikkk.

Hetta kemur allari demokratisku skipan okkara í vanda, tí hesir plágaðu borgarar missa munin í politiskum málsetningi úr eygsjón og siga: «Teir eru allir eins ónýtiligir!»

Okkara skipan kundi annars verið hin besta í heiminum og hevur tí ikki uppiborið, at borgarin soleiðis kennir leiði og andstygd fyri henni. Og tað bert tí einstakir leiðandi politikkarar ikki kenna sær ábyrgd, men meira spæla politikkk framm-an tjald, meðan teir aftan tjald draga mest møguligt til teir einstøku, sum av illa skiljandi orsökum vóru útvaldir at virka við samfelagsins vinnuliga tilfingi.

Falskur búskaparvitnisburður

Segði í fjør, at dómur veljaranna var lættur at bera, tí hann var — tó at vit mistu eitt lögtingsumboð — áleið hin sami sum valið undan, men at tað fór at verða tyngri at visa aftur tí skoðsmáli, sum sitandi samgonga saman við ávisum áhuga-

Kvinnurnar mottu væl upp til landsfund. Her eru trý av umboðunum fyri Fróðbiar Sóknar Javnaðarfelag